

Sygn. akt III AUa 1035/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 marca 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie - Wydział III Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący:	SSA Urszula Iwanowska (spr.)
Sędziowie:	SSA Barbara Białecka SSA Jolanta Hawryszko
Protokolant:	St. sekr. sąd. Elżbieta Kamińska

po rozpoznaniu w dniu 3 marca 2016 r. w Szczecinie

sprawy R. G.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S.

prawo do emerytury pomostowej

na skutek apelacji organu rentowego

od wyroku Sądu Okręgowego w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

z dnia 2 listopada 2015 r. sygn. akt VI U 571/15

oddala apelację.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko

III A Ua 1035/15

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 29 maja 2015 r., znak (...), Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w S. odmówił R. G. prawa do emerytury pomostowej, z uwagi na nieudowodnienie przez ubezpieczonego wymaganego stażu pracy w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze.

W odwołaniu od powyższej decyzji R. G. wniósł o jej zmianę i przyznanie prawa do emerytury pomostowej wnosząc o uwzględnienie do stażu pracy w warunkach szczególnych okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 23 października 1976 r. do 15 listopada 1978 r.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie w całości, podtrzymując argumentację wyrażoną w zaskarżonej decyzji, nadto wskazał, że brak jest podstaw do zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych okresu odbytej zasadniczej służby wojskowej.

Wyrokiem z dnia 2 listopada 2015 r. Sąd Okręgowy w Szczecinie VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu R. G. prawo do emerytury pomostowej od 1 kwietnia 2015 r.

Powyższe orzeczenie Sąd Okręgowy oparł o następujące ustalenia faktyczne i rozważania prawne:

R. G. urodził się w dniu (...), wniosek o emeryturę pomostową złożył w organie emerytalnym w dniu 8 kwietnia 2015 r. Jego łączny staż ubezpieczeniowy (udowodnione okresy składkowe i nieskładkowe) na dzień wydania zaskarżonej decyzji wynosi 28 lat, 4 miesiące i 1 dzień.

W okresie od 12 marca 1975 r. do 8 maja 1992 r. ubezpieczony był zatrudniony w pełnym wymiarze czasu pracy w Polskiej (...). w S. i w tym czasie w okresie od 12 marca 1975 r. do 22 października 1976 r., od 16 listopada 1978 r. do 12 kwietnia 1991 r. oraz od 16 kwietnia 1992 r. do 8 maja 1992 r. wykonywał pracę stewarda jako członek załogi na statku morskim w żegludze międzynarodowej. W trakcie zatrudnienia we wskazanym wyżej przedsiębiorstwie w okresie od 26 października 1976 r. do 17 października 1978 r. R. G. odbył zasadniczą służbę wojskową.

Po ustaleniu powyższego stanu faktycznego oraz na podstawie art. 4 i 49 ustawy z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych (Dz. U. nr 237, poz. 1656 ze zm.; powoływana dalej jako: ustawa) Sąd Okręgowy uznał odwołanie za uzasadnione.

Sąd pierwszej instancji podkreślił, że warunkiem skutecznego ubiegania się o emeryturę pomostową w świetle wykładni językowej art. 4 i 49 ustawy jest między innymi legitymowanie się określonym stażem pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze, w rozumieniu ustawy lub dotychczasowych przepisów oraz kontynuowanie pracy w tych warunkach po wejściu w życie ustawy, a więc po 31 grudnia 2008 r. W przypadku kiedy osoba ubiegająca się o to świadczenie nie kontynuuje pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze po 31 grudnia 2008 r. i legitymuje się w związku z tym jedynie stażem pracy „szczególnej” według poprzednio obowiązujących przepisów, może nabyć prawo do „nowego” świadczenia jedynie wówczas, gdy dotychczasowy staż pracy w warunkach szczególnych lub o szczególnym charakterze można kwalifikować jako prace w warunkach szczególnych (art. 3 ust. 1 ustawy) lub o szczególnym charakterze (art. 3 ust. 3 ustawy) w rozumieniu przepisów ustawy. Taki pogląd ugruntowany już został w orzecznictwie (vide m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, LEX nr 1171289).

Następnie Sąd Okręgowy wskazał, że w niniejszej sprawie bezspornym pozostawało, iż wnioskodawca osiągnął wiek emerytalny 60 lat uprawniający go do skorzystania z prawa do emerytury pomostowej, nie pozostaje w stosunku pracy, posiada wymagany ogólny okres ubezpieczenia. Spornym pozostawało jedynie, czy R. G. posiada wymagany okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Przy czym, niespornym było również to, że ubezpieczony po dniu 31 grudnia 2008 r. nie wykonywał pracy w szczególnych warunkach bądź o szczególnym charakterze.

Zatem kwestią poddaną rozstrzygnięciu sądu w niniejszej sprawie było czy do stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy zalicza się okres odbytej zasadniczej służby wojskowej.

Dalej sąd meriti wskazał, że w orzecznictwie ugruntowany jest pogląd, iż do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym - art. 184 w związku z art. 32 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (powoływana dalej jako: ustawa emerytalna) - tj. do okresu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej - zalicza się czas zasadniczej służby wojskowej odbytej w okresie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r. Taka teza została zawarta między innymi w uchwale siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II

UZP 6/13 (OSNP 2014/3/42 oraz LEX nr 1385939). W uzasadnieniu tej uchwały Sąd Najwyższy wskazał, że „podstawy zaliczenia okresu służby wojskowej do okresu pracy w warunkach szczególnych (szczególnym charakterze), należy poszukiwać w przepisach normujących prawo do świadczeń, a więc obecnie w ustawie o emeryturach i rentach z FUS i rozporządzeniu Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w sprawie wieku emerytalnego pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze (wcześniej w przepisach dekretu z dnia 25 czerwca 1954 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin i ustawy z dnia 23 stycznia 1968 r. o powszechnym zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin), niemniej jednak nie może budzić wątpliwości, że w tym zakresie znajdują zastosowanie również przepisy normujące służbę wojskową, w okolicznościach sprawy ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony RP (...) oraz przepisy wykonawcze do niej, w tym zwłaszcza rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin.” Dalej – po szczegółowym przypomnieniu treści obowiązujących w minionych latach regulacji prawnych i zestawieniu ich z przepisami obowiązującymi obecnie – Sąd Najwyższy przypomniał, że do oceny określonego stanu faktycznego, w tym zrealizowanego przed wejściem w życie ustawy o emeryturach i rentach, wywołującego określony skutek prawny, należy stosować przepisy obowiązujące w czasie realizacji tego stanu faktycznego (por. wyrok z dnia 20 marca 2013 r., I UK 544/12, w którym przyjęto, że dla kwalifikacji okresu zasadniczej służby wojskowej jako okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach, należy stosować regulacje prawne obowiązujące w okresie odbywania tej służby). Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy uznał, że skoro „w okresie od 1971 do 1973 r. szczególne uprawnienia żołnierzy odbywających zasadniczą służbę wojskową regulował art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony (w jego pierwotnym brzmieniu) i § 3 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r.”, to nie można było pomijać, iż z „przepisów tych wynikała zasada, że pracownikowi, który we wskazanym terminie po zakończeniu służby wojskowej podjął pracę u pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania do tej służby, okres służby podlegał wliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie. Ustanawiały więc one tzw. fikcję prawną, z której wynika, że pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, który po zakończeniu czynnej służby wojskowej powraca do tego zatrudnienia w przepisany terminie, zachowuje status pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w okresie pełnienia tej służby.

Sąd Okręgowy podkreślił, że rozważania zawarte w uzasadnieniu przywołanej uchwały Sądu Najwyższego tyczą się analogicznego stanu faktycznego jak w niniejszej sprawie. W okresie odbywania przez ubezpieczonego służby wojskowej obowiązywał bowiem przepis art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony stanowiący, że: „Czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby” oraz przepis § 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin stanowiący, iż „Żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie”. Obowiązujące więc w dacie odbywania przez ubezpieczonego służby wojskowej przepisy regulujące stosunek tej służby nadal ustanawiały „fikcję prawną, z której wynikało, że pracownik zatrudniony w szczególnych warunkach, który po zakończeniu czynnej służby wojskowej powrócił do tego zatrudnienia w przepisany terminie, zachowywał status pracownika zatrudnionego w szczególnych warunkach w rozumieniu § 2 ust. 1 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 lutego 1983 r. w okresie pełnienia tej służby.”

Ponadto sąd pierwszej instancji podkreślił, że przepisy ustawy w analogiczny sposób jak przepisy ustawy emerytalnej określają warunek posiadania wymaganego stażu pracy w warunkach szczególnych bądź w szczególnym charakterze. Mianowicie zgodnie z przepisem art. 49 ustawy prawo do emerytury pomostowej przysługuje osobie, która w dniu wejścia w życie ustawy miała wymagany okres pracy w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze. Zgodnie zaś z art. 3 ust. 4 i 5 tej ustawy, za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach bądź o szczególnym charakterze uważa się pracowników wykonujących te prace w pełnym wymiarze czasu pracy. Przepisy art.

32 i 184 ustawy emerytalnej stanowią zaś, że emerytura w wieku obniżonym przysługuje osobom, które w dniu wejścia w życie ustawy osiągnęły okres zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze wymagany w przepisach dotychczasowych, przy czym, aby dany okres zatrudnienia mógł być zaliczony do stażu pracy w warunkach szczególnych, zgodnie z przepisem § 2 ust. 1 rozporządzenia z dnia 7 lutego 1983 r. musiał być to okres, w którym praca w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze była wykonywana stale i w pełnym wymiarze czasu pracy. Obie zatem porównywane ustawy – ustawa i ustawa emerytalna do okresów pracy (zatrudnienia) w warunkach szczególnych zaliczają tylko takie okresy, kiedy praca ta była wykonywana stale i pełnym wymiarze czasu pracy. Skoro więc do tak zdefiniowanego okresu zatrudnienia w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy emerytalnej zalicza się okres odbytej zasadniczej służby wojskowej (służby odbytej w czasie obowiązywania art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony stanowiącego), to również okres ten, w ocenie Sądu Okręgowego, winien być zaliczany do okresu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy.

Jednocześnie sąd pierwszej instancji zwrócił uwagę, że ustawa o emeryturach pomostowych została wprowadzona w celu ograniczenia kręgu podmiotów uprawnionych do emerytury w tzw. obniżonym wieku. Jednak, nie może być tak, że tak samo określone instytucje prawne i tak samo określone w przepisach różnych ustaw pojęcia prawne (w tym wypadku okres wykonywania pracy w szczególnych warunkach) będą inaczej rozumiane i stosowane. Skoro więc, okres pracy w warunkach szczególnych został dla potrzeb ustawy o emeryturach pomostowych zdefiniowany tak samo jak w ustawie emerytalnej, to na tych samych zasadach czas odbycia zasadniczej służby wojskowej winien być zaliczany do stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu obu tych ustaw.

Skoro zaś, co w niniejszej sprawie było niesporne, że ubezpieczony R. G. po zakończeniu odbywania zasadniczej służby wojskowej w okresie przed upływem miesiąca powrócił do zatrudnienia w warunkach szczególnych do pracodawcy, u którego był zatrudniony w chwili powołania go do tej służby, to okres odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 17 października 1978 r. winien mu być zaliczony do okresu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu przepisów ustawy. Doliczenie zaś ubezpieczonemu tego okresu do stażu pracy w warunkach szczególnych skutkuje ustaleniem, że spełnia on przesłanki określone w art. 49 ustawy wymagane do nabycia przez ubezpieczonego prawa do emerytury pomostowej. Tym samym, na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję i przyznał ubezpieczonemu R. G. prawo do emerytury od dnia 1 kwietnia 2015 r., tj. od miesiąca, w którym ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie mu prawa do świadczenia (art. 100 ust. 1 i 129 ust. 1 ustawy emerytalnej).

Z powyższym wyrokiem Sądu Okręgowego w Szczecinie w całości nie zgodził się Zakład Ubezpieczeń Społecznych, który w wywiedzionej apelacji zarzucił mu:

1. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 4 i art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych, poprzez uznanie, że wnioskodawca udowodnił 15 letni staż pracy w warunkach szczególnych w myśl przepisów tej ustawy i tym samym spełnił warunki do przyznania mu prawa do emerytury pomostowej,

- art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej (Dz. U. nr 44, poz. 220, w brzmieniu obowiązującym do dnia 31 grudnia 1974 r.) poprzez zaliczenie - na warunkach wynikających z tego przepisu - do okresu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury pomostowej okresu odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 17 października 1978 r.,

2. naruszenie przepisów postępowania, tj.:

- dowolną ocenę zgromadzonego materiału dowodowego i naruszenie art. 233 § 1 k.p.c. poprzez błędne ustalenie, że wnioskodawca udowodnił 15 lat pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy o emeryturach pomostowych, a tym samym spełnił przesłanki określone w art. 49 tej ustawy wymagane do nabycia przez niego prawa do emerytury pomostowej.

Podnosząc powyższe apelujący wniósł o:

- zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania

ewentualnie

- uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania sądowi pierwszej instancji,

- zasądzenie kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego wg norm przepisanych.

W uzasadnieniu skarżący między innymi podniósł, że wnioskodawca na dzień wejścia w życie ustawy o emeryturach pomostowych, tj. na dzień 1 stycznia 2009 r. nie posiadał wymaganego okresu pracy w warunkach szczególnych, w rozumieniu art. 3 ust. 1 tej ustawy lub art. 32 i 33 ustawy o emeryturach i rentach w wymiarze 15 lat. W przypadku ubezpieczonego brak jest bowiem podstaw do uznania okresu odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 17 października 1978 r. i na tej podstawie przyznania mu prawa do emerytury pomostowej.

Organ rentowy zwrócił uwagę, że Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w uzasadnieniu wyroku z dnia 4 grudnia 2012 r., w sprawie III AUa 558/12, między innymi wyjaśnił, że emerytury pomostowe zapowiedziane w art. 24 ust. 2 ustawy emerytalnej, zostały wprowadzone do systemu ubezpieczeń społecznych przez ustawę z dnia 19 grudnia 2008 r. o emeryturach pomostowych, która weszła w życie w dniu 1 stycznia 2009 r. i dotyczą ubezpieczonych zatrudnionych w szczególnych warunkach i szczególnym charakterze (urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.). Zastąpiły one emerytury w niższym wieku przyznawane na podstawie ustawy emerytalnej pracownikom zatrudnionym w szczególnych warunkach pracy lub w szczególnym charakterze. Cechą charakterystyczną emerytur pomostowych jest ich przejściowy charakter, zgodnie bowiem z art. 16 ustawy, prawo do tego świadczenia ustaje nie tylko z dniem śmierci uprawnionego, ale i z dniem poprzedzającym dzień nabycia prawa do emerytury, z dniem osiągnięcia przez uprawnionego wieku 60 lat w przypadku kobiet i 65 lat w przypadku mężczyzn, jeżeli uprawniony nie ma prawa do emerytury ustalonego decyzją organu rentowego lub innego organu emerytalno-rentowego, określonego w odrębnych przepisach. (...) Z uwag tych płynie wniosek o odrębnym charakterze obu tych świadczeń - emerytur w niższym wieku i emerytur pomostowych - przy czym już w tym miejscu należy wskazać, że nie wszyscy uprawnieni do emerytur w niższym wieku z uwagi na pracę w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, nabyliby obecnie prawo do emerytur pomostowych (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 13 marca 2012 r., II UK 164/11, LEX nr 1171289). (...).

Następnie organ podniósł, że art. 49 ustawy przewiduje nabycie prawa do emerytury pomostowej dla osoby, która spośród siedmiu warunków nabycia tego prawa nie spełnia tak jak ubezpieczony jednego z nich, a mianowicie nie pracuje w szczególnych warunkach lub szczególnym charakterze określonym w ustawie o emeryturach pomostowych po dniu 31 grudnia 2008 r. Osoba taka musi jednak mieć wypracowany staż pracy przed dniem 31 grudnia 2008 r. w szczególnych warunkach i w szczególnym charakterze, które za takie uznaje ustawa o emeryturach pomostowych (załączniki nr 1 i 2 do tej ustawy). Do tak określonego stażu pracy w szczególnych warunkach w myśl ustawy o emeryturach pomostowych nie można, zdaniem apelującego, w drodze analogii - jak w przypadku ustawy emerytalnej - doliczyć okresu odbywania przez wnioskodawcę zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 17 października 1978 r.

Jednocześnie organ rentowy zwrócił uwagę, że okresy pracy w szczególnych warunkach lub charakterze pojawiają się nie tylko przy okazji art. 184 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej, ale również w innych przepisach, w tym adresowanej głównie do młodszych ubezpieczonych ustawy o emeryturach pomostowych. Ustawa ta, podobnie jak emerytalna, traktuje zawodową służbę wojskową na równi z pracą w szczególnych warunkach lub charakterze (art. 13 ustawy), natomiast nie zawiera regulacji odnoszącej się do służby zasadniczej. Przewiduje natomiast w art. 3 ust. 7, że okresy pracy w szczególnych warunkach lub charakterze sprzed 2009 r. należy rozumieć zgodnie z ustawą emerytalną.

Nadto apelujący wskazał, że powołana przez sąd pierwszej instancji uchwała 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13, dotyczy wyłącznie emerytur przyznawanych na podstawie art. 184 w związku

z art. 32 ustawy emerytalnej. Nie będzie stosowana zatem przy ustalaniu prawa do emerytury pomostowej czy rekompensaty, o których mowa w ustawie o emeryturach pomostowych.

Natomiast w podobnym do przedmiotowego stanie faktycznym Sąd Apelacyjny w Szczecinie III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, w cytowanym wyżej orzeczeniu z dnia 4 grudnia 2012 r., III AUa 558/12, uznał, że „(...) okres pełnienia przez ubezpieczonego zawodowej służby wojskowej od dnia 15 lipca 1971 r. do dnia 26 sierpnia 1981 r. nie podlega zaliczeniu do okresów wykonywania przez ubezpieczonego pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu ustawy pomostowej, gdyż zawodowa służba wojskowa nie została wymieniona w wykazie stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach zawartym w wykazie do ustawy o emeryturach pomostowych.(...)”.

Powyższe orzeczenie zapadło w podobnym do przedmiotowego stanie faktycznym, z tą różnicą, że ubezpieczony w tej sprawie domagał się zaliczenia do stażu pracy w warunkach szczególnych w rozumieniu ustawy pomostowej okresu odbywania zawodowej służby wojskowej. Jednakże tak jak zawodowa, tak i zasadnicza służba wojskowa nie zostały wymienione w wykazie stanowisk pracy wykonywanej w szczególnych warunkach ani w wykazie stanowisk pracy wykonywanej w szczególnym charakterze - stanowiących załączniki do ustawy pomostowej.

Organ rentowy podkreślił także, że zgodnie z ugruntowanym już orzecznictwem Sądu Najwyższego, przepisy regulujące system zabezpieczenia społecznego ze względu na swoją istotę i konstrukcję podlegają wykładni ścisłej (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia: 16 sierpnia 2005 r., I UK 378./04, OSNP 2006/13-14/218; 23 października 2006 r., I UK 128/06, OSNP 2007/23-24/359; 29 stycznia 2008 r., I UK 239/07, OSNP 2009/7-8/103; 4 marca 2008 r., II UK 129/07, OSNP 2009/11-12/155; 19 maja 2009 r., III UK 6/09, LEX nr 509028). W taki - ścisły sposób należy zatem interpretować przepis art. 49 ustawy o emeryturach pomostowych. Wykładnia językowa tegoż przepisu jest jednoznaczna i nie daje podstaw do przyznania emerytury pomostowej ubezpieczonemu, którego dotychczasowy okres pracy w warunkach szczególnych lub w szczególnym charakterze nie może być kwalifikowany w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturze pomostowej. Prawo do emerytury pomostowej jest przywilejem i spełnienie warunków jego przyznania nie może budzić żadnych wątpliwości, także nie może być przyznane na zasadzie analogii do prawa do wcześniejszej emerytury przyznawanej w myśl przepisów ustawy emerytalnej.

Reasumując, w ocenie apelującego, ubezpieczony nie wypełnił przesłanek art. 49 w związku z art. 4 ustawy pomostowej pozwalających mu na przyznanie prawa do emerytury pomostowej, albowiem okres odbywania przez niego zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 17 października 1978 r. nie podlega zaliczeniu do stażu pracy w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze w rozumieniu przepisów ustawy o emeryturach pomostowych.

W odpowiedzi na apelację R. G. wniósł o jej oddalenie jako bezzasadnej w całości.

Sąd Apelacyjny rozważył, co następuje:

Apelacja Zakładu Ubezpieczeń Społecznych okazała się nieuzasadniona.

Sąd Apelacyjny nie dopatrywał się wadliwości postępowania przed sądem pierwszej instancji. Sąd Okręgowy zebrał i rozważył wszystkie dowody oraz ocenił je w sposób prawidłowy nie wykraczając poza swobodną ich ocenę. Prawidłowo dokonane ustalenia faktyczne oraz należyte umotywowaną ocenę prawną sporu - łącznie z uwzględnieniem uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13 - Sąd Apelacyjny przyjmuje za własne, w pełni dzieląc wywody zawarte w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Z tego też względu sąd odwoławczy nie dostrzega potrzeby ponownego szczegółowego przytaczania zawartych w nim argumentów (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 1998 r., I PKN 339/98, OSNAP 1999/24/776; z dnia 22 lutego 2010 r., I UK 233/09, LEX nr 585720 i z dnia 24 września 2009 r., II PK 58/09, LEX nr 558303).

Istota sporu niniejszej sprawy sprowadza się do kwalifikacji prawnej okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej od 26 października 1976 r. do 17 października 1978 r. przez R. G., który przypadł w czasie trwania stosunku pracy, w ramach którego pracownik - powołany następnie do odbycia tej służby wojskowej świadczył pracę w szczególnych

warunkach. Zasadniczo przerwę w wykonywaniu zatrudnienia w ramach stosunku pracy wywołaną odbywaniem zasadniczej służby wojskowej uznaje się za zawieszenie realizacji nadal trwającego stosunku pracy z tego względu, że w okresie odbywania tej służby nie są wykonywane zobowiązania stron stosunku pracy, ponieważ pracownik doznaje przeszkód w świadczeniu pracy z powodu odbywania zasadniczej służby wojskowej, co prowadzi do zawieszenia świadczeń pracodawcy, które na ogół są ekwiwalentami za pracę wykonaną (por. art. 80 k.p.).

Sąd Najwyższy omawiając powyższą kwestię w wyroku z dnia 6 kwietnia 2006 r., III UK 5/06, zwrócił uwagę, że obowiązkiem obywatela polskiego jest obrona ojczyzny, a zakres obowiązku służby wojskowej określa ustawa (art. 85 ust. 1 i 2 Konstytucji RP). Ponadto konstytucyjna zasada demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej (art. 2), zasada równości wobec prawa i zakaz dyskryminacji z jakiegokolwiek przyczyny (art. 32 ust. 1 i 2 Konstytucji), wymuszają na gruncie Konstytucji, będącej najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej (art. 8 Konstytucji RP), ustanawianie takich regulacji ustawowych lub dokonywanie wykładni przepisów prawa powszechnie obowiązującego, które wykluczają jakiegokolwiek pokrzywdzenie obywatela z powodu wykonywania publicznego obowiązku obrony ojczyzny. W konsekwencji na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych okresy czynnej służby wojskowej w Wojsku Polskim lub okresy jej równorzędne są zawsze okresami składkowymi (art. 6 ust. 1 pkt 4 ustawy emerytalnej), bez potrzeby wypełnienia jakichkolwiek dalszych warunków, a w szczególności bez względu na to, czy okresy odbytej służby były poprzedzone stosunkiem pracy lub innym stosunkiem prawnym kreującym tytuł obowiązkowego ubezpieczenia społecznego. Oznacza to, że okres czynnej służby wojskowej jest składkowym okresem ubezpieczenia dla każdego ubezpieczonego, który odbył taką służbę.

Dalej Sąd Najwyższy wyjaśnił, że ponadto art. 32 ust. 3 pkt 6 ustawy emerytalnej za pracowników zatrudnionych w szczególnych warunkach uważa, między innymi, żołnierzy zawodowych. Wprawdzie reguła ta bezpośrednio nie odnosi się do żołnierzy, którzy odbyli czynną służbę wojskową, ale nie jest ona prawnie obojętna przy dokonywaniu wykładni przepisów regulujących szczególne uprawnienia pracowników, którzy spełnili publicznoprawny obowiązek zasadniczej służby wojskowej pod rządem przepisów ustawy o powszechnym obowiązku wojskowym. Zgodnie z art. 124 ust. 1 tej ustawy (z dnia 30 stycznia 1959 r.), zakład pracy, który zatrudniał pracownika w chwili powołania do czynnej służby wojskowej, obowiązany był go zatrudnić na poprzednio zajmowanym stanowisku lub stanowisku równorzędnym pod względem rodzaju pracy oraz nie niżej opłacanym, jeżeli pracownik najpóźniej w ciągu 30 dni od dnia zwolnienia z zasadniczej służby wojskowej zgłosił swój powrót do pracy. Dopiero niezachowanie tego terminu powodowało rozwiązanie stosunku pracy z mocy prawa, chyba że nastąpiło z przyczyn od pracownika niezależnych (ust. 2). Zgodnie z wyraźnym brzmieniem art. 125 tej ustawy, pracownikowi, który zgłosił się do pracy w terminie określonym w art. 124 ust. 1 zalicza się okres odbytej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy, między innymi, w szczególnych warunkach, od których zależy nabycie tych uprawnień. Już wykładnia gramatyczna powołanych unormowań nie powinna nasuwać jakiegokolwiek wątpliwości, że okres odbytej czynnej (zasadniczej) służby wojskowej przez pracownika zatrudnionego poprzednio w szczególnych warunkach pracy, który po zakończeniu tej służby zgłosił swój powrót do tego zatrudnienia, traktuje się tak samo jak wykonywanie takiej pracy, a skoro okres ten podlega zaliczeniu do okresu zatrudnienia w zakresie wszelkich uprawnień uzależnionych od ilości lat pracy w szczególnych warunkach, to uwzględnia się go także do stażu pracy wymaganego do nabycia prawa do emerytury w niższym wieku emerytalnym (art. 124 i 125 ustawy z dnia 30 stycznia 1959 r. o powszechnym obowiązku wojskowym, jednolity tekst: Dz. U. z 1963 r., nr 20, poz. 108 w związku z art. 32 ustawy emerytalnej). Taką językową wykładnię zdecydowanie wzmacniają powołane wcześniej dyrektywy (zasady) konstytucyjne uzasadniające i usprawiedliwiające traktowanie okresu zasadniczej służby wojskowej przypadającego w okresie trwania stosunku pracy w szczególnych warunkach zatrudnienia jako składkowego okresu pracy w szczególnych warunkach dla celów emerytalnych.

Powyższe rozważania pozostają aktualne w odniesieniu do art. 108 ust. 1 ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (w brzmieniu obowiązującym w czasie odbywania przez ubezpieczonego zasadniczej służby wojskowej), bowiem treść tego przepisu należy uznać za zbieżną z treścią omówionego przez Sąd Najwyższy art. 125 ustawy z dnia 30 stycznia 1959 r.

W ocenie sądu odwoławczego powyższe stanowisko dotyczy także ustalenia okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze dla potrzeb emerytury pomostowej uregulowanej przepisami ustawy. Podkreślić bowiem trzeba, że nie uległa żadnej zmianie interpretacja obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej przez pracowników zatrudnionych także w szczególnych warunkach. Podstawy uwzględniania okresu odbytej zasadniczej służby wojskowej do okresu zatrudnienia w szczególnych warunkach nie uległy żadnej zmianie także na gruncie ustawy o emeryturach pomostowych. Przedmiot ten jest bowiem regulowany przepisami ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (w brzmieniu obowiązującym w chwili odbywania tej służby przez ubezpieczonego), która w art. 108 ust. 1 stanowiła, że czas odbywania zasadniczej lub okresowej służby wojskowej wlicza się pracownikowi do okresu zatrudnienia, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z tym zatrudnieniem, jeżeli po odbyciu tej służby podjął on zatrudnienie w tym samym zakładzie pracy, w którym był zatrudniony przed powołaniem do służby, oraz przepisami rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 22 listopada 1968 r. w sprawie szczególnych uprawnień żołnierzy i ich rodzin, który w § 5 ust. 1 stanowiło, że żołnierzowi, który podjął zatrudnienie stosownie do zasad określonych w § 2-4, wlicza się czas odbywania służby wojskowej do okresu zatrudnienia w zakładzie pracy, w którym podjął zatrudnienie, w zakresie wszelkich uprawnień związanych z zatrudnieniem w tym zakładzie oraz w zakresie szczególnych uprawnień uzależnionych od wykonywania pracy na określonym stanowisku lub w określonym zawodzie.

Zatem podstawą uwzględnienia ubezpieczonemu do okresu pracy w szczególnych warunkach okresu odbywania zasadniczej służby wojskowej są przepisy powyżej powołane ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. wraz z przepisami wykonawczymi i okoliczność, że w ustawie o emeryturach pomostowych nie ma norm wprost regulujących tę kwestię nie ma wpływu na zaliczenie R. G. tego okresu do okresu pracy w szczególnych warunkach na potrzeby uzyskania prawa do emerytury pomostowej.

Wzmocnienie tego stanowiska znajduje się także w ustawie w art. 3 ust. 7, który stanowi, że za pracowników wykonujących prace w szczególnych warunkach lub o szczególnym charakterze uważa się również osoby wykonujące przed dniem wejścia w życie ustawy prace w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze, w rozumieniu art. 3 ust. 1 i 3 ustawy lub art. 32 i art. 33 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Zatem także ustawa odsyła do uwzględniania okresów pracy w szczególnych warunkach w rozumieniu art. 32 ustawy emerytalnej. Obecnie zaś, na skutek utrwalonego orzecznictwa, które zaprezentowane zostało między innymi przez Sąd Najwyższy w szczególności omówionej przez sąd pierwszej instancji w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku uchwały siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 16 października 2013 r., II UZP 6/13, nie budzi wątpliwości, że jeżeli ubezpieczony spełnił warunki określone przez art. 108 ust. 1 ustawy o powszechnym obowiązku obrony RP, to okres zasadniczej służby wojskowej odbyty w trakcie zatrudnienia w warunkach szczególnych podlega zaliczeniu do tego okresu.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Apelacyjny uznał zarówno zarzut naruszenia prawa materialnego, jak i procesowego za nieuzasadnione i dlatego na podstawie art. 385 k.p.c. oddalił apelację organu rentowego w całości.

SSA Barbara Białecka SSA Urszula Iwanowska SSA Jolanta Hawryszko